

ŠRÁMKOVY PRVNÍ PRÓZY

Když vycházely Šrámkovy první prózy, nebyla literární situace ani utěšená ani jasná; ale čtlo se o překot. Tehdy se chodilo na knihy jako na ořechy a tato drzost nebyla ovšem promíjena a nezůstala bez následků. Skupinu čtenářů z piaristické koleje v B. (kde jsme studovali) strašily za to dekadentní příšery, hnětla ji secese, otloukal ji realistický román, impresionismus a všechny směry, jež se namnoze ani nestřídaly, ale trvaly vedle sebe. Šli jsme krátce z rány do rány a nesli jsme náklad, po němž nám nic nebylo. V této motanici málo spisovatelů mluvilo jasně. Byl to Šalda a zajisté Šrámek.

Šrámkovy první knížky mají znaky toho, co dnes tvoří podstatu jeho umění (a snad umění vůbec), tj. životní obsah a tvar. Literární historikové snad označí tyto knihy za průpravnou práci k vlastnímu dílu Šrámkovu, ale my, jejichž mládí spadá mezi první a druhé vydání těchto knížek, jim nepřisvědčíme, neboť tato literatura nás utvářela. Jara se nevracejí a kritická moudrost přichází ex post. Tyto knížky jsou naší zkušeností, jsme jim poplatní či nejlépe, tyto knížky nám patří. Z nich jsme se učili nástupům fabulačním, větnému rytmu, tvárné čistotě, obrazům, střídání větné délky a nikoliv naposled odvaze, s níž autor říkal ano a ne. Pro nás je Šrámek hranicí času a právě tehdy, v období naší literární puberty, významný jako Novina či Umělecký měsíčník a Červen pro generaci mladší. Šrámek byl náš mistr a čtli jsme jej, až se zelenaly hory. Není ovšem jeho chybou, že jsme byli špatnými žáky.

Vposled, bude-li mi dovolena nevěcná poznámka, chtěl bych říci, že čtenářům tohoto druhu platí snad lyrika Měsíce nad řekou, jež auktora i nás dojíhá (bohužel) tak, jako bychom byli opravdu již staří.